

התפילה אליה הקב"ה כ"כ מתאוה - היא תפלה הבאה מתוך תחושת תלויה אבסולוטית בהקב"ה!!!

וכדברים האלה ממשיך כתב ביערות דבש (ח"א דרוש ט"ו) לפרש את דברי הפסוק דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב (ישעיהו נה, ו), בזה"ל: "ופירש בהיותו קרוב" היינו מתוך צרה וצוקה, שהלב נשבר, שאז קרוב ה' לנשברי לב, אז תתפללו להשם וקראו להשם, כי אז קרוב אליכם, ולא תמתינו עד עת הרוחה, שאז אין קרוב לכם כעת הזאת."

"ולבל תאמר מה תועיל התפלה, כי הלא בעת הצרה אי אפשר להתפלל בכוונה כראוי, ע"ז אמר הנביא, שהיא טענת יצר הרע לבטל מתפלה, ואמר יעזב רשע דרכו ואיש און מחשבתי (שם), אלא ישוב אל ה' בתפלה. וקאמר הטעם, ואל אלקינו כי ירבה לסלוח (שם), כי לא יקפיד ה' על תפלה בלי כוונה בעת צרה ולב נשבר, כי ירבה לסלוח, עכ"ד."

ומפורש כי התפלה בעת צרה ומתוך לב נשבר מועלת ביותר, ואפילו אם היא בלא כוונה הראויה כ"כ, כי היא זעקה מתוך הלב.

ולפ"ז נבין את כוונת המדרש, כי הנה זה ברור שבני ישראל התפללו אל הקב"ה גם באלו הימים שלאחר יציאת מצרים, ולא יעלה על הדעת לומר שלא רצו להתפלל, אלא שהתפילה היתה באופן ומהלך אחר, ולא באופן כזה של 'תלו עיניהם לאביהם שבשמים' וצעקו להקב"ה, כי התפילה הזאת שהיא מתוך הצער והצרה היא תפילה אחרת לגמרי, וזה היה במצרים כשהיו תחת שיעבודו של פרעה העריץ והרשע, וראו שגם אחרי שהמלך מת אין שום שיפור במצב אלא אדרבה הצרות מתגברות, ואז 'ויזעקו בני ישראל אל ה' מעומק הלב, ולתפילה כזו הקב"ה מתאוה, תפילה של מן המצר קראתי י-ה.

וזה לא היה בבני ישראל כשיצאו ממצרים, שכבר יצאו מן עומק הצרה, ובאו למצב של מנוחה, ולא היתה תפילתם באופן כזה. וזה הכוונה במה שאמרו במדרש שרצה הקב"ה לשמוע את קולם כמו ששמעם בהיותם בארץ מצרים, ולכן גירה בהם את פרעה, ובזה סיבב שכלל ישראל ישובו להתפלל אל הקב"ה בכוונה האמיתית והעמוקה של תקוה ודביקות בהקב"ה.

« האם כלל ישראל לא היו 'רוצין' להתפלל?! »

אלא שעדיין צריך להבין את לשון המדרש, שאמרו שהקב"ה היה מתאוה לשמוע את קולן ולא היו רוצים, כי לפי מה שנתבאר, זה לא היה ענין של 'רצון', אלא שבאמת כבר לא היו במצב כזה של צרה וצוקה, וממילא לא היתה תפילתם באופן וצורה כזו, ולמה אמרו במדרש שישראל לא היו רוצים.

ויתכן לפרש, בהקדם מה שכ' רש"י הק' לפרש על הפסוק הנ"ל מדברי חז"ל הק' (מכילתא) בזה"ל: "תפשו אומנות אבותם, באברהם הוא אומר אל המקום אשר עמד שם (בראשית יט, כז), ביצחק לשונך בשדה (בראשית כד, כג), ביעקב ויפגע במקום (בראשית כח, יא), עכ"ל."

ולכאורה צריך להבין דברי רז"ל אלו, כי תפילת כלל ישראל על ים סוף לא דמי כלל לתפילת האבות, כי בים סוף היו ישראל במצב של סכנה נוראה, והיו מוקפים בסכנה מכל צד, פרעה ומצרים הים והמדבר וחיות וכו', ולא היה שום עצה בעולם, והתפילה היתה צעקה מעומק הלב,

« מדוע הפחיד הקב"ה את כלל ישראל לפני קריעת ים סוף? »

במדרש (שמו"ד כא, ה) בפרשתן אי' בזה"ל: "ופרעה הקריב וישאו בני ישראל את עיניהם והנה מצרים נסע אחריהם וייראו מאד ויצעקו בני ישראל אל ה' (שמות ט, י), ומהו ופרעה הקריב, אלא שהקריב את ישראל לתשובה שעשו. א"ר ברכיה, יפה היתה הקרבת פרעה לישראל ממאה צומות ותפילות, למה, שכיון שרדפו אחריהם וראו אותן, נתייראו מאד ותלו עיניהם למרום, ועשו תשובה והתפללו, שנאמר ויצעקו בני ישראל אל ה' וכו'. באותה שעה היו עומדים ולא היו יודעים מה לעשות וכו', כיון שראו ישראל שהיו מוקפין מג' רוחות, הים סוגר והשונא רודף והחיות מן המדבר, תלו עיניהם לאביהם שבשמים וצעקו להקב"ה וכו'. ולמה עשה הקב"ה להם כך, אלא שהיה הקב"ה מתאוה לתפילתן."

והמדרש ממשיך ואומר: "אמר רבי יהושע בן לוי, למה הדבר דומה, למלך שהיה בא בדרך, והיתה בת מלכים צועקת לו, בבקשה ממך הצילני מיד הלסטים, שמע המלך והצילה. לאחר ימים ביקש לישא אותה לאשה, היה מתאוה שתדבר עמו ולא היתה רוצה, מה עשה המלך גירה בה הלסטים כדי שתצעוק וישמע המלך, כיון שבאו עליה הלסטים התחילה צועקת למלך, אמר לה המלך לכך הייתי מתאוה לשמוע קולך. כך ישראל כשהיו במצרים והיו משעבדים בהם התחילו צועקים ותולין עיניהם להקב"ה, שנאמר ויהי בימים הרבים ההם וגו' ויצעקו וגו' (שמות כג, כ), התחיל הקב"ה מוציאן משם ביד חזקה ובזרוע נטויה. והיה הקב"ה מבקש לשמוע את קולם פעם אחרת ולא היו רוצין, מה עשה, גירה לפרעה לרדוף אחריהם, שנאמר ופרעה הקריב, מיד ויצעקו בני ישראל אל ה', באותה שעה אמר הקדוש ברוך הוא לכך הייתי מבקש לשמוע קולכם, שנאמר וינתתי בחגי הסלע (שיר השירים ב, ד), 'השמיעני קול' אינו אומר, אלא השמיעני את קולך (שם), אותו הקול שכבר שמעתי במצרים, לכך כתיב השמיעני את קולך וכו'", עכ"ל המדרש.

ודברי המדרש מופלאים המה, כי הלא כלל ישראל היו במעלה נפלאה, וראו בעיניהם את היד הגדולה וכל האותות והמופתים, שהוציאם הקב"ה ממצרים, וכי לא רצו כלל ישראל לדבר אל הקב"ה במצב מרומם כזה, עד שהמדרש מתבטא בלשון 'שהקב"ה רצה לשמוע את קולם ולא היו רוצים'.

ולהבין דברי המדרש נקדים את דברי האור החיים הק', שכתב לפרש בפסוק ויאנחו בני ישראל מן העבדה ויצעקו, ותעל שועתם אל האלקים מן העבדה (שמות ב, כג), שמה שאמר הכתוב 'ויזעקו', אין הכוונה שזעקו להקב"ה והתפללו, אלא צעקו מן הצער, כאדם הצועק מכאבו, ואח"כ אמר 'ותעל שועתם', כי מתוך הצער הזה התפללו להקב"ה, וכתב חז"ל: "על דרך אומרו מן המצר קראתי י-ה ענני במרחב י-ה (תהלים קיח, ה), כי אחת מהתפילות המתקבלות היא תפילה שמתוך צרה, וכן הוא אומר קראתי מצרה לי אל ה' ויענני (יונה ב, ג), והוא אומר 'ותעל שועתם וגו' מן העבודה', פירוש, לצד שהיתה מצרת העבודה", עכ"ל."

וכוונתו בזה, כי תפילה שהיא מתוך הצרה, מן המצר קראתי, היא תפילה אחרת לגמרי, והוא מעומק הלב ובתוקף האמונה והצפיה אל ה', ותפילה כזו מתקבלת לפניו ית"ש יותר, ונענית מיד.

ויצעקו בני ישראל אל ה'. גם הגדרתו ההלכתית של תפילה כזו שונה לגמרי משאר התפילות, כי תפילה בעת צרה היא מצות עשה דאורייתא לכו"ע (עין ספר המצות להרמב"ם עשה ה', והשגות הרמב"ן שם).

משא"כ התפילה שנאמרה אצל האבות לא היה מתוך מצב של סכנה וצרה, אלא האבות התפללו תפילותיהם באופן של תקנה לדורות, שיתפללו כל יום שלש תפילות. נמצא שלכאור' ישנו הבדל גדול במהות וצורת התפילה, וא"כ איך דימו חז"ל את שני סוגי התפילות זה לזה, ואמרו 'תפסו אומנות אבותם'.

ואמר המשגיח הגה"צ רבי ירוחם ממיר זצ"ל (דעת תורה פרשת בשלח) ביאור נפלא בזה, כי בהכרח מוכח מזה כי דרגת התפילה של האבות הק' בעת שגרה, היתה כדרגת התפילה של כל יהודי אחר בעת צרה. כי האבות הק' חיו בהרגשה תמידית שאין להם שום עצה מבלעדי הקב"ה, וכל תפילותיהם היו מתוך הרגשה שאין עוד מלבדו, והם עומדים ותלויים רק לרחמי השי"ת וחסדיו, וממש באותו הרגשה כמו שהיה לישראל על הים, שאין שום עצה ומהלך אחר, והכל תלוי ברצונו ית"ש.

« לחיות כל רגע כי תלויים בחסדיו ורחמי ית' הגדולים!!! »

וכדי להטעימו ולקרבו אל השכל, איך אפשר להתפלל בכל יום ויום כאילו היה נמצא בעת צרה, נעיינ בדברים כדרבונות של החסיד הגדול הרבינו יונה, שפירש על המשנה באבות (ב, ג) 'וכשאתה מתפלל אל תעש תפלתך קבע, אלא רחמים ותחנונים לפני המקום ברוך הוא' בזה"ל: "שיאמר התפלה כעני המתחנן ושואל דבר שהוא צריך, כי תחנונים ידבר רש, ולא כאדם השואל דבר ואינו צריך בו, שאינו מתחנן בלב נמוך ולא בשברון הנפש".

וממשיך ואומר: "וכל איש צריך לבקש על נפשו וכו', כי כל אדם צריך רחמים, ואם משחקת לו השעה, כי השם מאריך אפו וחונן עליו ולא על צדקותיו הוא מרחם עליו, וצריך להתחנן לו פן ינחם ה' על אשר נחם על הרעה, כי שמא יגרום החטא, דלא כל שעתא ושעתא מתרחיש ניסא, עכ"ל.

והרי, שאפילו כשאין צרה וקושי כלל, מ"מ הכל ממנו ית"ש, ובכל עת ושעה הוא משפיע טובה וברכה, ואע"פ שאינו ראוי לזה, והכל כענין נס, ולא בכל שעה מתרחיש ניסא, ואולי יפסיק הקב"ה להשפיע עליו שפע טובה, ולכן צריך לחיות עם תפילה תמיד, בכל עת ובכל מצב.

ואמרנו משל על זה מעולם העסקים, שהכל תלוי באשראי שיש לו מהבנק, ואם ינמיכו או יפסיקו לו את זכות האשראי, אזי כל עסקיו הם בסכנה. ולכן הסוחר הנבון נזהר בזה ויודע שהכל תלוי בזה.

והנמשל מובן, שכן בכל דבר בעולם שהכל הוא מושפע בכל עת מהקב"ה באשראי, כי הקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו נותן לאדם אע"פ שאינו ראוי ואינו כדאי, והאדם הנבון, שיודע ומבין שהכל תלוי בחסדו הגדול ית', ושכל רגע יכול השפע להיפסק ח"ו, ואז לא יהיה לו כלום, אזי הוא יודע שהכל תלוי בתפילה ובתחנונים תמידית, ומי שחי בהרגשה כזו אזי תפילתו היא בשלימות הכוונה, כאילו אין לו כלום, וכאילו הוא בעת צרה, ואזי הקב"ה מקבל תפילתו ברחמים וברצון.

וצריך להתבונן, שלא מדובר כאן רק על 'השפעה' כזו או אחרת ממנו ית"ש, אלא מדובר כאן על היותנו וחיותנו בעולם הזה, וכדבריו הידועים והנוראיים של הבעל נפש החיים שכ' (שער ג' פי"ב) בזה"ל: "ובאמת הוא ענין גדול וסגולה נפלאה, להסיר ולבטל מעליו כל דינין ורצונות אחרים, שלא יוכלו לשלוט בו, ולא יעשו שם רושם כלל, כשהאדם קובע בליבו לאמר, הלא ה' הוא האלוקים האמיתי, ואין עוד מלבדו יתברך שום כח בעולם וכל

העולמות כלל, והכל מלא רק אחדותו הפשוט ית"ש, ומבטל בליבו ביטול גמור ואינו משגיח כלל על שום כח ורצון בעולם, ומשעבד ומדבק טוהר מחשבתו רק לאדון יחיד ב"ה, כן יפסיק הוא יתברך בידו, שממילא יתבטלו מעליו כל הכוחות והרצונות שבעולם, שלא יוכלו לפעול לו שום דבר כלל, עכ"ל הנפלא.

וכשמתבוננים בדברים כראוי, ממילא מבין האדם שלא זו בלבד ש'חידש' צרות ורעות עליו ועל בני ביתו תלויים ברצונו ית', אלא אפילו מה שיש לו כבר, וכל הצלחתו וענייניו הכל ממנו ית"ש, ואינו מוחזק בשום דבר כלל, וכל חייו ועל ענייניו הכל במתנה ממנו ית"ש בכל עת ורגע, בלי שום מחשבה של כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה, ומבין שאם ירצה השי"ת, יוכל לאבד ולהפסיד הכל כהרף עין. נמצא שבעצם אין לו לאדם שום דבר באמת, אלא שבכל רגע ורגע הקב"ה מחדש עליו חסדים נפלאים, ואם ח"ו יפסיק השפע והחסד לרגע אחד, אזי ח"ו הוא אבוד לגמרי.

וכאשר האדם חי במחשבות כאלו, ממילא התפילה שלו תמיד היא כמצב של תפילה בעת צרה, שיודע האדם שאין לו שום עצה חוץ מרחמי ית"ש, ואין לו שום מפלט חוץ ממנו, וממילא הוא מתפלל מעומק הלב, לא רק על מה שחסר לו, אלא אפילו על מה שיש לו, שימשיך הקב"ה להשפיע לו חיים טובה וברכה.

[ובדורינו ובמצבינו, שכולם מרגישים מיואשים ואבודים כ"כ, ומחפשים סגולות מכל המינים, היה כדאי לעסוק בסגולה אמיתית הזאת, וכמ"ש הנפש החיים שזו סגולה לבטל כל הדינים והצרות.]

ועובדא דכירנא באמור"ר זיע"א, שפעם אחת הלך לעסוק באסיפת כספים לצרכי מצוה, ולא הצליח כלום, ונעמד להתפלל תפילת ערבית, והתפלל בדמעות ובבכיות עצומות, והסובבים חשבו שח"ו אירע לו איזה צרה, אבל האמת היה שמתוך ההתבוננות שצריך הוא לרחמי שמים וסייעתא דשמיא להצליח, נעמד להתפלל באופן של תפילה בעת צרה, תפילה מעומק הלב בשלימות, מתוך ההכרה שהכל תלוי בו ית"ש, וביקש ובכה והתחנן כבן לפני אביו, ובאמת מיד אח"כ נפתח השער, וראה הצלחה גדולה.

ובזה יובן מה שאמרו חז"ל שהקב"ה היה חפץ לשמוע את קולם ולא היו רוצין, והיינו, שהיה בזה תביעה לדרגתם של כלל ישראל בעת יציאתם ממצרים, שהיו צריכין להרגיש גם בתפילתם היומיומית שלא בעת צרה, שהם תלויים ועומדים בחסדיו ורחמי הגדולים ית', ובזה היו תפילתם בדרגת תפילה של 'עת צרה', כדוגמת דרגת התפילה של האבות. וכיון שלא התפללו בעמקות כזו, חשבוהו הקב"ה במצב של 'לא רוצים להתפלל', וכאילו אינן רוצים להיות תלויים בהקב"ה בכל רגע ורגע.

« איך אפשר למנוע מעצמנו צרות וגזירות קשות?!?! »

ובאמת, כי ע"י החיזוק בזה נוכל למנוע מעצמנו ומכלל ישראל כמה צרות וגזירות קשות, וכמו שהיה המשגיח הגה"צ רבי יחזקאל לעוונשטיין זצ"ל מעורר בזה, שמורגלים לחשוב שח"ו יש צרה ולכן צריך להתפלל, והאמת הוא בהיפך, צריך להתפלל ולכן הקב"ה שולח צרה. כי כשהקב"ה עומד ומצפה שנתפלל אליו, ואין מתפללים כראוי, אז הוא מביא איזה סכנה וצרה לישראל, ואזי מתעוררים ועומדים להתפלל, וכל המטרה של הצרה אינו אלא כדי לשמוע תפילתן, ומיד כשמתחילין להתפלל מגיעים לתכלית ולמטרה, וממילא הצרה מסתלקת ואין עוד טעם לצרה. ואם היינו מתפללים בתפילה אמיתית בלב שלם גם לפני הצרה, אז לא היה צריך להביא צרות, אלא היה הנהגה של רחמים וחסדים. וא"כ ע"י תפילה אמיתית נוכל לחסוך מעצמנו את כל הצער, ולא יהיה צריך לעורר אותנו בצרות יסורים וגזירות, ובזה ניצל מכל צרה וצוקה, ונזכה להתקרב להשי"ת מתוך שמחה ומתוך רחמים וחסדים.